



Οι επιπτώσεις του μέτρου των μετεγγραφών 2014-2015 στο ΑΠΘ

Εισήγηση του Πρύτανη του ΑΠΘ, Καθηγητή Περικλή Α. Μήτκα
2-12-2014

Α. Το Πανεπιστήμιο

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) είναι το μεγαλύτερο, ως προς τα γνωστικά πεδία που θεραπεύει, Πανεπιστήμιο της Ελλάδος με 41 Τμήματα, 2013 καθηγητές και λέκτορες (31.10.2014), περίπου 50.000 ενεργούς προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και 25.000 παρελθόντων ετών.

Το προσωπικό όλων των κατηγοριών του ΑΠΘ προσπαθεί –καταβάλλοντας τα τελευταία χρόνια υπεράνθρωπες προσπάθειες– να ανταποκριθεί στην πρωταρχική αποστολή του, δηλαδή την εκπαίδευση των φοιτητών του σε όλους τους κύκλους σπουδών και στην έρευνα, καθώς και στους στρατηγικούς του στόχους, που παραμένουν –όπως ήταν από την ίδρυσή του– υψηλοί και σταθερά προσανατολισμένοι στη συνέχιση της παράδοσής του, να πρωτοπορεί και να ξεχωρίζει σε όλα τα επίπεδα: της εκπαίδευσης, της έρευνας, του πολιτισμού, της σύνδεσης με την κοινωνία.

Και το κατορθώνει επιτυχώς, σε όλα τα επίπεδα –παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες– όπως καταδεικνύεται από τις διεθνείς και εθνικές διακρίσεις των φοιτητών και του εκπαιδευτικού του προσωπικού, από την επιτυχή πορεία των αποφοίτων του, από τα ερευνητικά προγράμματα που διεκδικεί και υλοποιεί το προσωπικό του, από τις θέσεις που κατέχουν τα μέλη του σε σημαντικούς εθνικούς και διεθνείς ερευνητικούς και άλλους φορείς, από τη συνέπεια και τον επαγγελματισμό του προσωπικού του στα αιτήματα όλων των φορέων και –φυσικά– από τη θέση του στο διεθνές γίγνεσθαι.

Το ΑΠΘ χτίζει τη φήμη του στη βάση της ακαδημαϊκής αριστείας και σε βάθος χρόνου και, παρόλο που οι συνθήκες υπό τις οποίες επιτελεί το έργο του τα τελευταία χρόνια είναι δυσμενέστερες (εν γνώσει του ΥΠΑΙΘ), η πρόσφατη απόφαση για τις μετεγγραφές στα πανεπιστήμια θα επηρεάσει καταλυτικά το επίπεδο της εκπαίδευσης και της έρευνας στα περισσότερα των Τμημάτων του και –κυρίως– εκείνων που δέχονται υπερβολικά μεγάλο αριθμό μετεγγραφομένων.

Το ΑΠΘ θλίβεται ιδιαίτερα που διαβλέπει την αποδόμηση του έργου πολλών δεκαετιών, την οποία με άοκνες προσπάθειες προσπαθεί το προσωπικό του να περιορίσει και να αναστρέψει.



Β. Οι μετεγγραφές

Το ΑΠΘ αντιλαμβάνεται τις δύσκολες συνθήκες υπό τις οποίες διαβιώνει μεγάλο μέρος του πληθυσμού, αλλά οι αριθμοί των μετεγγραφομένων που ανακοινώθηκαν θα καταστήσουν αδύνατη την εκπαίδευση σε πολλά Τμήματα, ενώ ταυτόχρονα δεν δικαιολογούνται από κανένα ορθολογικό κριτήριο, αφού αποδεικνύεται ότι δεν λαμβάνονται υπόψη:

1. διεθνώς καθιερωμένα κριτήρια ποιότητας (υποδομές, αναλογίες διδασκόντων/φοιτητών, διοικητικού προσωπικού/διδασκόντων και φοιτητών) που επισημαίνονται ρητά
2. οι συστάσεις των Επιτροπών Εξωτερικής Αξιολόγησης
3. η τεράστια μείωση της χρηματοδότησης
4. η μείωση του εκπαιδευτικού προσωπικού
5. η μείωση του διοικητικού προσωπικού
6. ο ήδη αυξημένος αριθμός προπτυχιακών φοιτητών.

Γ. Οι μετεγγραφές στο ΑΠΘ

Χωρίς καμία διάθεση γενίκευσης και κινδυνολογίας, θα γίνει λεπτομερής αναφορά μόνο στα Τμήματα του ΑΠΘ που επηρεάζονται περισσότερο από το μέτρο των μετεγγραφών, δηλαδή σε εκείνα όπου ο αριθμός των μετεγγραφομένων ξεπερνά το 20% των εισακτέων που είχε αρχικά ανακοινωθεί από το ΥΠΑΙΘ.

Συγκεκριμένα:

1. 32 από τα 41 Τμήματα του ΑΠΘ πρόκειται να δεχτούν φοιτητές από μετεγγραφές. Σε αυτά, ο αριθμός των εισακτέων με πανελλαδικές εξετάσεις ήταν 5.425, ενώ μέχρι 30.10.2014 έχουν ήδη εγγραφεί 6.705, επειδή προστέθηκαν οι εισακτέοι διαφόρων ειδικών κατηγοριών (εισακτέοι 10%, Μουσουλμάνοι, Αλλοδαποί-Κύπριοι, Ομογενείς-Τέκνα Ελλήνων Εξωτερικού, Εισακτέοι 5% λόγω ειδικών παθήσεων, Μαθητές ΣΣΑΣ, και εκκρεμούν ακόμη στην πλειοψηφία των Τμημάτων οι κατατακτήριες εξετάσεις, η εισαγωγή αθλητών) και άρχισαν οι εγγραφές των 1.808 υποψηφίων από μετεγγραφές.
2. Με τους μέχρι τώρα υπολογισμούς για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος, αναμένεται να εγγραφούν για πρώτη φορά πάνω από 10.000 φοιτητές, ενώ το 2012-2013 οι εγγεγραμμένοι στο σύνολο των 41 Τμημάτων του ΑΠΘ σύμφωνα με τα επίσημα



στοιχεία ήταν 7.467 και το 2013-2014 οι εγγεγραμμένοι ανήλθαν στους 8.347 (τα επίσημα στοιχεία θα εκδοθούν αρχές Δεκεμβρίου).

3. Αίτηση μετεγγραφής από το ΑΠΘ προς άλλα Πανεπιστήμια έχουν υποβάλει λιγότεροι από 500 φοιτητές από 38 Τμήματα.
4. Σε 15 από τα 41 Τμήματα του ΑΠΘ αναμένεται να εγγραφούν σχεδόν διπλάσιοι φοιτητές από τον αριθμό εισακτέων (αύξηση από 85% έως 118%!).
5. Ταυτόχρονα, η μείωση του αριθμού των καθηγητών/λεκτόρων σε 16 από τα συγκεκριμένα Τμήματα κατά την περίοδο 2009-2014 (31.10.2014) φτάνει μέχρι και 31,7% (κατά μ.ό. 5,9%), ενώ στο τέλος της επόμενης τετραετίας (2018) η μείωση, με βάση μόνο τις επικείμενες συνταξιοδοτήσεις, θα ανέλθει σε ποσοστό περίπου 17,4% και θα επηρεάσει αρνητικά τα 21 από τα 22 Τμήματα.
6. Παρομοίως και οι λοιπές κατηγορίες εκπαιδευτικού προσωπικού (ΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ, ΕΕΠ) μειώνονται σημαντικά κατά την επόμενη τετραετία.

Ενδεικτικά και μόνο, αλλά χαρακτηριστικά παραδείγματα:

- Το **Τμήμα Μαθηματικών** (που είχε ήδη αποστείλει σχετικό έγγραφο στο ΥΠΑΙΘ στις 14.2.2014), πρότεινε 80 ως αριθμό εισακτέων, το ΥΠΑΙΘ αύξησε τον αριθμό σε 175, μέχρι 30.10.2014 έχουν εγγραφεί 181, και εκτιμάται ότι με το πέρας των εγγραφών όλων των ειδικών κατηγοριών το Τμήμα θα κληθεί να εκπαιδεύσει συνολικά 346 άτομα. Το διδακτικό προσωπικό του Τμήματος το 2009-2010 ήταν 30 καθηγητές/λέκτορες, μέχρι 31.10.2014 μειώθηκε στους 27 και το 2018 θα μειωθεί στους 22.
- Το **Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών** πρότεινε 100 ως αριθμό εισακτέων, το ΥΠΑΙΘ αύξησε τον αριθμό σε 125, και εκτιμάται ότι με το πέρας των εγγραφών όλων των ειδικών κατηγοριών το Τμήμα θα κληθεί να εκπαιδεύσει συνολικά 231 άτομα. Το διδακτικό προσωπικό του ήταν το 2009-2010 63 καθηγητές/λέκτορες, μέχρι 31.10.2014 μειώθηκε στους 43 και το 2018 θα μειωθεί στους 28.

Δ. Η παρούσα κατάσταση στο ΑΠΘ

- Η χρηματοδότηση μειώθηκε από το 2009 συνολικά για το Ίδρυμα κατά 56,5% και ειδικά για τις Σχολές και τα Τμήματα (2010-2014) κατά 81,4%.
- Το εκπαιδευτικό προσωπικό μειώθηκε κατά μ.ό. 5% και μέχρι το 2018 θα έχει μειωθεί επιπλέον, σύμφωνα με τις αναμενόμενες αυτοδίκαιες αποχωρήσεις, κατά 17%.



- Το λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό αυξήθηκε συνολικά κατά 34,7%, λόγω της ένταξης υπαλλήλων ΙΔΑΧ στην κατηγορία ΕΔΙΠ, αλλά μόνο σε ορισμένα Τμήματα. Μέχρι το 2018 θα έχει μειωθεί επιπλέον, σύμφωνα με τις αναμενόμενες αυτοδίκαιες αποχωρήσεις, κατά 12,6%.
- Το τεχνικό προσωπικό μειώθηκε κατά μ.ό. 41,9% και μέχρι το 2018 θα έχει μειωθεί επιπλέον, σύμφωνα με τις αναμενόμενες αυτοδίκαιες αποχωρήσεις, κατά 5%.
- Το διοικητικό προσωπικό έχει μειωθεί κατά 56,8% και αναμένεται να έχει μειωθεί επιπλέον, σύμφωνα με τις αναμενόμενες αυτοδίκαιες αποχωρήσεις, κατά 4,4%, ενώ αιτήσεις για συνταξιοδότηση υποβάλλονται σχεδόν σε καθημερινή βάση.

Ταυτόχρονα και τελικά:

- Ο αριθμός των πρωτοετών φοιτητών (όλων των ειδικών κατηγοριών) που καλείται να εκπαιδεύσει το ΑΠΘ το 2014-2015 έχει υπερδιπλασιαστεί σε σχέση με τον αριθμό που είχε προτείνει η Σύγκλητος στο ΥΠΑΙΘ (έγγραφο με αρ. πρωτ. 18427/11.2.2014). Υπολογίζεται πως θα εγγραφούν περίπου 10.705 εισακτέοι έναντι των 4.450 που είχαν προταθεί, ενώ η αύξηση σε σχέση με τους εισακτέους με Πανελλαδικές εξετάσεις ανέρχεται στο 66,5%.

Στ. Οι επιδράσεις και επιπτώσεις στο ΑΠΘ

Τα σημαντικότερα προβλήματα που είναι καταγεγραμμένα, έχουν τεθεί επανειλημμένα εγγράφως υπόψη του ΥΠΑΙΘ και λόγω των μετεγγραφών οξύνονται επικίνδυνα από τον υπερβολικά αυξημένο αριθμό των εισακτέων, επειδή δεν αφορούν μόνο στο τρέχον έτος, αλλά εκτείνονται σε περίοδο τουλάχιστον τεσσάρων, πέντε ή έξι ετών, ανάλογα με το Τμήμα και το πρόγραμμα σπουδών, σε συνδυασμό με τα υφιστάμενα προβλήματα της μειωμένης χρηματοδότησης, της έλλειψης εκπαιδευτικού, τεχνικού και διοικητικού προσωπικού, της έλλειψης έκτακτου προσωπικού (αποσπασμένων εκπαιδευτικών), είναι:

- μείωση ποιότητας εκπαιδευτικής διαδικασίας
- αδυναμία διενέργειας της υποχρεωτικής πρακτικής άσκησης (παιδαγωγικά τμήματα)
- αριθμητική ανεπάρκεια αιθουσών, νησίδων Η/Υ, εργαστηριακών θέσεων
- αριθμητική ανεπάρκεια εξοπλισμού για την εκπαίδευση των φοιτητών (κυρίως στα Τμήματα με εργαστηριακά μαθήματα)



- αδυναμία συντήρησης και ανανέωσης εξοπλισμού (μηχανημάτων και λογισμικού), κυρίως στα Τμήματα με εργαστηριακά μαθήματα
- μετακύλιση εκπαίδευσης σε επόμενα εξάμηνα (δημιουργία πολλών τμημάτων ή έναρξη μαθημάτων στο επόμενο εξάμηνο)
- αύξηση της διάρκειας σπουδών με ενδεχόμενες επιπλοκές στην πρόβλεψη του νομοθέτη για την περάτωση των σπουδών σε $n+2$ έτη
- σε Τμήματα του ΑΠΘ με υψηλές βάσεις εισαγωγής εγγράφονται εισακτέοι από άλλα Ιδρύματα με χαμηλότερη βάση εισαγωγής
- επιπτώσεις στην ερευνητική δραστηριότητα
- επιπτώσεις στην επικείμενη πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών

Ειδικότερα:

α. Η χρηματοδότηση

Η επιχορήγηση του τακτικού προϋπολογισμού από το ΥΠΑΙΘ για το ΑΠΘ βαίνει δραματικά μειούμενη: από το ποσό των 40.230.00€ το 2009, στα 17.500.00€ το 2014 (μείωση 56,5%) και το 2015 στα 15.000.000€ (μείωση 62,7%).

Ιδιαίτερα η κατανομή στις Σχολές και τα Τμήματα του ΑΠΘ έχει μειωθεί από το 2010 μέχρι και το 2014 από τα 6.785.834€ στα 1.254.049€, δηλαδή κατά 81,4%.

β. Το προσωπικό

1. Το εκπαιδευτικό προσωπικό (καθηγητές/λέκτορες) του ΑΠΘ έχει μειωθεί από το 2009-2010 (2.198) μέχρι τις 30-10-14 κατά μ.ό. 5% (2.013). Τα ποσοστά της μεταβολής ποικίλλουν από Τμήμα σε Τμήμα και αγγίζουν μέχρι και το 31,7% στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. Κατά την περίοδο 2009-2014 έγιναν κάποιοι διορισμοί εκπαιδευτικού προσωπικού, κυρίως στα νεοϊδρυθέντα Τμήματα, οι εκλογές των οποίων όμως είχαν πραγματοποιηθεί αρκετά νωρίτερα, ενώ ορισμένοι διορισμοί εκκρεμούν ακόμη. Εντωμεταξύ –όπως είναι προφανές– δεν αναπληρώθηκε καμία θέση αποχωρούντος καθηγητή/λέκτορα.

Η κατάσταση προβλέπεται να χειροτερέψει δραματικά σύμφωνα με τα στοιχεία για τις αυτοδίκαιες αποχωρήσεις: το εκπαιδευτικό προσωπικό αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω μέχρι και το 2018 κατά **επιπλέον** 17% (1.737), ήτοι συνολικά 22%. Τα ποσοστά μείωσης κυμαίνονται και πάλι από Τμήμα σε Τμήμα, μέχρι και 34,9%, αλλά το εναπομείναν



προσωπικό θα είναι αδύνατο να ανταποκριθεί στοιχειωδώς για να καλύψει τις ανάγκες των προγραμμάτων σπουδών.

2. Το λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό (ΕΕΠ, ΕΔΙΠ) αυξήθηκε κατά το 2014 λόγω της πρόσφατης ένταξης υπαλλήλων ΙΔΑΧ σε θέσεις ΕΔΙΠ, αλλά μόνο σε ορισμένα Τμήματα του ΑΠΘ. Και αυτό όμως αναμένεται, σύμφωνα με τα στοιχεία για τις αυτοδίκαιες αποχωρήσεις, να μειωθεί μέχρι το 2018 κατά μ.ό. 12,6%.

3. Το εργαστηριακό και τεχνικό προσωπικό (ΕΤΕΠ) –που σημειωτέον δεν επαρκούσε ούτε πριν από 5 χρόνια– έχει μειωθεί κατά 41,9% (140) σε σχέση με το 2009 (241), γεγονός που δεν επιτρέπει την ομαλή διεξαγωγή των εργαστηριακών μαθημάτων. Και αυτό όμως αναμένεται, σύμφωνα με τα στοιχεία για τις αυτοδίκαιες αποχωρήσεις, να μειωθεί μέχρι το 2018 κατά 5% (133).

4. Το διοικητικό προσωπικό του ΑΠΘ, μετά από τα δύο κύματα διαθεσιμότητας, έχει μειωθεί από το 2010 τουλάχιστον κατά 57,2%, λόγω των συνταξιοδοτήσεων, της εφεδρείας και της προσυνταξιοδοτικής διαθεσιμότητας (Ν.4024/2011), της διαθεσιμότητας (Ν.4093/2012 και Ν.4172/2013) και της ένταξης υπαλλήλων ΙΔΑΧ σε θέσεις ΕΔΙΠ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με την καταγραφή των αναγκών του ΑΠΘ σε προσωπικό και από τις υπηρεσίες του ΑΠΘ, αλλά και από τον ανεξάρτητο αξιολογητή (εταιρεία TEC S.A. Strategy Consultants), στον οποίο το ΥΠΑΙΘ ανέθεσε την αξιολόγηση των οκτώ Ιδρυμάτων που θίγονται από το μέτρο της διαθεσιμότητας, ο αριθμός των διοικητικών υπαλλήλων που θα εξασφάλιζε τη στοιχειωδώς εύρυθμη λειτουργία του ΑΠΘ ανέρχεται στα **969** άτομα.

γ. Η Εξωτερική Αξιολόγηση για το ΑΠΘ

Η Εξωτερική Αξιολόγηση, η οποία πραγματοποιήθηκε με ευθύνη της Αρχής Διασφάλισης Ποιότητας (ΑΔΙΠ) και ολοκληρώθηκε το Φεβρουάριο του 2014 σε όλα τα Τμήματά του και την οποία την οποία το ΑΠΘ αποδέχτηκε πολύ θετικά, κατέδειξε (πλέον των ποικίλων και λεπτομερών επιμέρους συστάσεων, εξειδικευμένων για το κάθε Τμήμα) συνολικά και συνοπτικά ότι:

Αξιολογούνται από θετικά έως πολύ θετικά τα περισσότερα Προγράμματα Σπουδών και ορισμένα εξ αυτών ως άριστα, που ξεπερνούν τις διεθνείς προδιαγραφές (standards).



Παρομοίως επαινείται το επίπεδο της διδασκαλίας και εξάιρεται η υπερπροσπάθεια που καταβάλλεται από το εκπαιδευτικό προσωπικό για την εκπαίδευση των φοιτητών, τα αποτελέσματά τους στην έρευνα και η ανταπόκρισή τους στις καθημερινές διοικητικές υποχρεώσεις υπό τις παρούσες συνθήκες υποχρηματοδότησης και έλλειψης υποστηρικτικού προσωπικού.

Εξάιρονται ακόμη οι διοικητικές υπηρεσίες προς τους φοιτητές από τις Γραμματείες των Τμημάτων και οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες του ΑΠΘ και υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα ενίσχυσης των περισσότερων Τμημάτων με διοικητικό και τεχνικό υποστηρικτικό προσωπικό.

Οι συστάσεις στις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης για θέματα υποδομών (αρκετές ακατάλληλες εγκαταστάσεις, ανεπαρκής χωρητικότητα αιθουσών, αναγκαιότητα ανανέωσης εξοπλισμού, ενίσχυση βιβλιοθηκών και εργαστηρίων κ.ά.) άπτονται μεν της εκτελεστικής αρμοδιότητας του Ιδρύματος, αλλά **εξαρτώνται άμεσα από τη χρηματοδότηση της Πολιτείας**, αφού είναι άμεσα συνυφασμένες με πολιτικές αποφάσεις. Παρομοίως, οι προτάσεις και υποδείξεις που γίνονται για όλα τα Τμήματα και τα προγράμματα σπουδών τους υπογραμμίζουν την ανάγκη μείωσης του αριθμού των εισακτέων που χαρακτηρίζεται στις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης ως ιδιαίτερα αυξημένος, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, και συνιστάται η μείωσή του με παράλληλη αύξηση του εκπαιδευτικού και του διοικητικού προσωπικού.

Όλα αυτά είχαν επισημανθεί και καταγραφεί στις Εξωτερικές Αξιολογήσεις του Α΄ Κύκλου (2010-2012) και εντοπίστηκαν και επαναδιατυπώθηκαν και στις Εξωτερικές Αξιολογήσεις Β΄ Κύκλου (2013-2014), γεγονός που αναδεικνύει ανάγλυφα την πραγματικότητα την οποία όλοι στο ΑΠΘ γνωρίζουν και ζουν καθημερινά, αλλά την οποία οι εκτός αγνοούν επιδεικτικά: **τα προβλήματα όχι μόνο συνεχίζουν να υφίστανται, αλλά έχουν επιδεινωθεί δραματικά και σε επικίνδυνο βαθμό, παρόλο που όλες οι Εκθέσεις, σύμφωνα με τις οποίες όφειλε να χαράσσεται η μελλοντική στρατηγική κάθε Ιδρύματος, ήταν εξ αρχής στη διάθεση των αρμοδίων και κάθε ενδιαφερομένου.**